5. Etica profesională a profesorilor de ECD/EDO: trei principii

Dacă elevii care participă la un curs de ECD/EDO vin cu propriile opinii, iar la finalul cursului, toţi pleacă cu punctul de vedere al profesorului, acest lucru indică de obicei o problemă. Profesorii de ECD/EDO trebuie să aibă grijă să nu preseze elevii să adopte anumite opinii sau valori la care profesorii aderă în mod personal. Şcolile sunt instituţii publice, iar părinţii şi societatea se aşteaptă ca profesorii să nu facă abuz de puterea lor pentru a le îndoctrina copiii.

Etica profesională a profesorilor de ECD/EDO este extrem de importantă pentru succesul şi chiar pentru justificarea ECD/EDO ca parte a curriculumului şcolar. Aceasta poate fi rezumată în următoarele trei principii care provin dintr-o dezbatere a acestui aspect în Germania, în anii '70[19].

5.1 Principiul neîndoctrinării

Profesorul nu trebuie să încerce să îndoctrineze elevii în nici un fel pentru a-i determina să adopte o anumită opinie, de exemplu, în termeni de corectitudine politică. Astfel, profesorul nu ar trebui să reducă la tăcere sau să „copleşească" nici un elev prin argumente superioare. În schimb, elevii ar trebui să judece liber, fără nicio interferenţă sau obstrucţie. Orice încercare a unui profesor de a-şi îndoctrina elevii este în contradicţie cu ECD/EDO şi cu obiectivele acesteia de a educa cetăţenii care sunt capabili şi care sunt dispuşi să participe într-o societate deschisă şi intr-o democraţie liberă, pluralistă.

5.1.1 Implicaţii practice

Prin urmare, profesorul ar trebui să modereze discuţii la cursurile de ECD/EDO, dar să nu ia parte la ele. Pe de altă parte, dacă elevii îi cer profesorului punctul de vedere privind o anumită problemă, îi sfătuim pe profesori să şi-o exprime. Elevii ştiu că, în calitate de cetăţean, profesorul are un punct de vedere politic personal ca orice alt cetăţean şi adeseori, ei sunt interesaţi să îl afle. Apoi, profesorul ar trebui să explice că vorbeşte în calitate de cetăţean şi nu de cadru didactic. Într-adevăr, elevii pot considera ciudat faptul că profesorul lor de ECD/EDO este oarecum neutru, politic în timp ce de la ei se aşteaptă mereu să îşi exprime punctele lor de vedere.

Un profesor care militează pentru drepturile omului poate suferi dacă un elev îşi exprimă puncte de vedere care arată tendinţă spre rasism, naţionalism şi orice fel de fundamentalism. Profesorul ar trebui să se abţină de la copleşirea unor astfel de elevi prin argumente superioare, mai degrabă ar trebui să încerce să înţeleagă de ce o persoană tânără a adoptat o asemenea perspectivă de gândire şi să găsească moduri de a-i provoca pe elevi să gândească diferit şi în moduri neconvenţionale.

5.2 Principiul discuţiei controversate

Orice reprezintă o problemă controversată în ştiinţă sau în politică trebuie prezentat ca atare la cursurile de ECD/EDO. Acest principiu este strâns legat de cel al neîndoctrinării: dacă punctele de vedere diferite sunt omise şi opţiunile alternative sunt ignorate, ECD/EDO se află pe calea către îndoctrinare. Cursurile ECD/EDO ar trebui să permită complexitatea, controversa şi chiar contradicţiile. De exemplu, chiar dacă drepturile omului sunt universale, drepturile individuale pot fi în conflict unele cu altele.

Într-o societate pluralistă, dezacordul, valorile diferite şi interesele concurente reprezintă regula, nu excepţia şi, prin urmare, elevii trebuie să înveţe să facă faţă controversei. În democraţie, dezbaterea şi discuţia reprezintă mijlocul de rezolvare a problemelor şi de soluţionare a conflictelor. Acordul şi un anumit grad de armonie prin compromis sunt rezultatele negocierii. Armonia impusă, fără o discuţie deschisă, sugerează doar suprimarea.

5.2.1 Implicaţii practice

În cadrul ECD/EDO, profesorul trebuie să prezinte măcar două puncte de vedere cu privire la o chestiune. Echilibrul (de exemplu, în lungimea textelor) este important.

[19] Vezi "Der Beutelsbacher Konsens" (www.lpb-bw.de).

În discuţiile în plen, profesorul ar trebui să primească diferite puncte de vedere din partea elevilor. Dacă o perspectivă este exprimată doar de o minoritate – sau chiar de niciun elev – profesorul ar trebui să adopte acest punct de vedere de dragul argumentării, menţionând clar că joacă un anumit rol, care nu exprimă o opinie personală. Profesorul ar trebui să aibă grijă să-şi adapteze puterea de argumentare la cea a elevilor.

5.3 Abilitarea elevilor de a-şi promova interesele

Elevii trebuie să fie capabili să analizeze o situaţie politică şi să-şi identifice interesele şi să găsească moduri şi mijloace de a influenţa această situaţie în favoarea intereselor lor. Acest obiectiv presupune ca elevii să fie bine pregătiţi în ceea ce priveşte abilităţile şi competenţele de a acţiona şi de a participa. Acesta poate fi realizat doar dacă celelalte două principii ale neîndoctrinării şi ale discuţiei controversate, sunt respectate. Acest principiu nu trebuie înţeles greşit ca o încurajare a egoismului şi a neglijării responsabilităţii. Fiecare comunitate se bazează pe aceste valori, dar aici, ideea este că profesorul nu trebuie să-şi descurajeze elevii să îşi promoveze interesele prin confruntarea lor cu cerinţa de a-şi respecta sarcinile şi responsabilităţile.

5.3.1 Implicaţii practice

Şcoala este o micro-societate în care elevii învaţă cum să participe. Acest lucru poate fi realizat în mai multe moduri, începând din clasă, permiţând elevilor să îşi aleagă subiecte care îi interesează şi să participe la planificarea lecţiilor, şi include forme mai avansate, precum guvernanţa democratică a şcolii (educaţie prin democraţie şi drepturile omului) şi implicare în acţiuni.

Învăţarea bazată pe sarcini de lucru şi probleme îi sprijină pe elevi în dezvoltarea puterii lor de judecată, cu propria chibzuinţă şi în luarea deciziilor.